

„Park filozofii”. Warsztaty filozoficzne dla dzieci w Instytucie Filozofii UAM w Poznaniu

Edukacja filozoficzna i etyczna stanowi ważną i niezwykle wymagającą ścieżkę edukacji zarówno z punktu widzenia projektowania procesu kształcenia, jak i oddziaływań oraz wagi tejże edukacji w rozwoju uczniów. Na autorach programów wszelkich zajęć edukacyjnych z zakresu filozofii leży obowiązek odpowiedniego i odpowiedzialnego doboru i organizacji treści.

Wprowadzanie dzieci w świat niełatwej dziedziny wiedzy, jaką jest filozofia, powinno rodzić w uczniach przekonanie, że „mądrość życia” jest potrzebna i przydatna, że stanowi pomoc w rozwiązywaniu rzeczywistych problemów, przez co może mieć istotny wpływ na jakość codziennego życia. Jednocześnie ogromnie istotne jest przeświadczenie małych podróżników po „świecie refleksji”, że wędrówka po nim jest interesująca, przyjemna, radosna i może przybrać formę zabawy. „Świat myśli” jawić się winien wreszcie jako niejednoznaczny, nie w pełni opisany, jako płynny i „tworzący się” – jako proces, w którym nie tyle się po prostu uczestniczy, ile się go odkrywa i współtworzy. Mądrość życia czeka na odkrywców, którymi stają się uczniowie.

Mając na względzie powyższe postulaty, Zakład Etyki i Zakład Dydaktyki Filozofii i Nauk Społecznych Instytutu Filozofii UAM wraz ze Szkołą Podstawową nr 66 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Poznaniu zorganizowały nietypowe warsztaty filozoficzne dla dzieci. W Dniu Matki filozofowie z kampusu uniwersyteckiego na Szamarzewie opuścili grube uczelniane mury, przenosząc się do specjalnie zaaranżowanego parku na terenie Wydziału Nauk Społecznych.

Miejsce i związana z nim nazwa warsztatów – „W parku filozofii” – nie zostały wybrane przypadkowo. Nawiązują one

bowiem do idei upowszechniania refleksji filozoficznej, jej „wyjścia na ulicę”, wrzucenia w dialog codzienny, który towarzyszy ludziom w różnych okolicznościach, a jednocześnie odnosi się do pewnych znaczeń metaforycznych. Park jest zaprojektowanym i odpowiednio przygotowanym miejscem spacerów, wędrówek i odpoczynku, w którym podziwiać można wybrane elementy przyrody. Nie da się jednak w pełni przewidzieć rozwoju architektury tego krajobrazu. Zawierający część tych samych drzew, krzewów i kwiatów, z roku na rok ten sam park przyjmuje nową, inną postać. Przestrzeń parku staje się „w pełni zagospodarowana”, gdy znajdują się w niej ludzie – spacerujący, odpoczywający, podziwiający i rozmawiający. Jeszcze ciekawszego, a może i pełniejszego wymiaru nabiera parkowy krajobraz, gdy pojawiają się w nim dzieci, a z nimi śmiech, kolor, ruch i zabawa. Park stanowi jednocześnie niezwykle miejsce, w którym zmienia się i nabiera specyficznej formy zachowanie ludzi. Szczególnie łatwo dostrzec tę parkową magię w centrach miast, gdzie małe i większe enklawy zieleni dają wytchnienie, spokój i poczucie bezpieczeństwa.

Autorzy projektu, czyli prof. Ewa Nowak, prof. Roman Kubicki oraz mgr Szymon Szlabs, pragnęli w analogiczny sposób przedstawić uczniom filozofię, postrzeganą jako rozwijająca się przestrzeń poznawania, działania, interakcji i oddziaływań. Ważnym celem aranżacji filozoficznego parku podczas warsztatów w Instytucie Filozofii było stworzenie, w tym konkretnym dniu, miejsca na Wydziale Nauk Społecznych należącego do uczniów. Dzieci obserwowały i pośrednio uczestniczyły w życiu akademickim, posiadając jednocześnie swoje wyznaczone miejsce w przestrzeni uniwersyteckiej, co dawało im poczucie bezpieczeństwa i dużej rangi ich obecności, zachęcając do otwartości i zaangażowania. Miało to szczególne znaczenie, biorąc pod uwagę warsztatową formę zajęć.

U podstaw programu „spotkania w parku” leżało kształcenie w uczniach umiejętności budowania pozytywnych kontaktów międzyludzkich, pokojowego porozumiewania się z innymi, nawiązywania przyjaznych i opartych na szacunku relacji interpersonalnych. „Cel filozoficzny” to natomiast kształtowanie refleksyjnej postawy dzieci, krytycznej wobec własnych i cudzych przekonań. Stąd też zaproponowana tematyka

zajęć, która dotyczyła moralności, komunikacji, różnych interakcji społecznych, kultury i popkultury. Szczególny nacisk położono na okres starożytnej Grecji, jako znamionujący początki zachodniej myśli filozoficznej, a zatem wprowadzający dzieci w „temat” filozofii. Nie zabrakło również refleksji dotyczącej nauki i możliwości poznawczych człowieka. Poruszane były wreszcie kwestie dotyczące życia codziennego uczniów i ich kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi. Program „Parku filozofii” realizowali nie tylko wspomniani organizatorzy, ale również doktoranci, studenci i nauczyciele: mgr Anna Grzesiak, mgr Małgorzata Kowalska, mgr Karolina Budzińska, mgr Natalia Faś, mgr Justyna Klak-Nowakowa, mgr Daniel Jakubowski, Hanna Kułakowska i Marek Urban.

Punktualnie o godzinie 9.30 rozpoczęła się wykładowo-ćwiczeniowa część warsztatów. Ponad pięćdziesięciu uczniów wzięło udział w „małych wykładach” o początkach filozofii i kulturze Antyku. Wykładowcy próbowali przybliżyć dzieciom przedmiot zainteresowań filozofii oraz sylwetki wybranych myślicieli. W trakcie ćwiczeń mali adepci filozofii uczyli się również, czym są emocje i jak o nich rozmawiać. Mieli możliwość uczestniczenia w specjalnie przygotowanych dla nich pokazach.

Niezwykle istotnym punktem warsztatów była dyskusja nad dylematem moralnym, prowadzona tzw. „metodą konstancką”. Ten precyzyjny mechanizm kognitywny, mający na celu kształtowanie kompetencji maralno-dyskursywnych, pozwolił doświadczyć uczniom uczestnictwa w dialogu, bazującym na argumentacji, wzajemnym szacunku i zrozumieniu.

Zdecydowana większość warsztatów składała się z części wykładowej oraz z ćwiczeń i zabaw edukacyjnych. Dzięki temu, po wcześniejszym poznaniu, zrozumieniu, analizie i przedyskutowaniu danych treści, dzieci miały szansę „twórczo działać” – tworzyć artystyczne dzieła związane z omawianymi kwestiami. Przykładowo, dzieci wykonywały zdobienia naczyń na wzór starogreckich waz metodą *decoupage*. Wielką radość wśród dzieci wzbudziło też ćwiczenie polegające na odpowiednim przygotowaniu i upięciu tog. Zadanie kończyło się sesją fotograficzną małych filozofów.

Poprzez dialog, zabawę, ćwiczenia i tworzenie uczniowie ujrzeli i wypróbowali możliwości tkwiące w filozofii. Mogli przekonać się, że zawsze warto reflektować i dyskutować

tematy i kwestie, które ich dotyczą i są dla nich ważne. Zamiarem inicjatorów *Warsztatów filozoficznych dla dzieci w Instytucie Filozofii UAM* było zorganizowanie oryginalnej i atrakcyjnej propozycji dydaktycznej – przedstawienie oferty zajęć, podczas których uczniowie „odkryją” Uniwersytet jako nowe, ciekawe i przyjazne miejsce na mapie Poznania.

Otwarcie „Parku filozofii” było również formą przybliżenia i propagowania edukacji filozoficznej i etycznej dzieci wśród dyrektorów szkół, nauczycieli i rodziców. Prace nad programem i organizacją warsztatów stały się dobrą platformą współpracy oraz wymiany wiedzy i doświadczeń dla wszystkich zaangażowanych w przedsięwzięcie osób. Zespół organizacyjny, składający się z pracowników naukowych, doktorantów, nauczycieli, studentów Instytutu Filozofii i słuchaczy podyplomowych studiów etyki, dzięki wieloperspektywnemu ujmowaniu kwestii dydaktyki filozoficznej, mógł przygotować różnorodną i ciekawą ofertę edukacyjną dla najmłodszych. Jednocześnie „Park filozofii” jest materialnym dowodem ważnej i udanej, bo takiej, która spotkała się z pozytywnym odbiorem i aprobatą uczniów, współpracy między Uniwersytetem a Szkołą, mającej na celu szeroko rozumiany rozwój edukacji.

Szymon Szlabs